

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 166/03-55

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 23. marca 2004 v senáte zloženom z predsedu Daniela Švábyho a zo sudcov Lajosa Mészárosa a Štefana Ogurčáka prerokoval prijatú sťažnosť obchodnej spoločnosti Slovfracht, a. s. pre medzinárodné zasielateľstvo a dopravu, B. a obchodnej spoločnosti Čechofracht, a. s. pro námořní dopravu a mezinárodní zasilatelství, P., zastúpených advokátom JUDr. R. H., Advokátska kancelária, B., vo veci porušenia ich základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 46 Cb 80/97 a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Obo 322/01 a takto

r o z h o d o l :

1. Krajský súd v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 46 Cb 80/97 p o r u š i l právo obchodnej spoločnosti Slovfracht, a. s. pre medzinárodné zasielateľstvo a dopravu, B. a obchodnej spoločnosti Čechofracht, a. s. pro námořní dopravu a mezinárodní zasilatelství, P., aby sa ich vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy

Slovenskej republiky a ich právo na prerokovanie vecí v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Najvyšší súd Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Obo 322/01 p o r u š i l právo obchodnej spoločnosti Slovfracht, a. s. pre medzinárodné zasielateľstvo a dopravu, B. a obchodnej spoločnosti Čechofracht, a. s. pro námořní dopravu a mezinárodní zasilatelství, P., aby sa ich vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a ich právo na prerokovanie vecí v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

3. Krajskému súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 46 Cb 80/97 p r i k a z u j e konať vo veci bez zbytočných prietáhov.

4. Obchodnej spoločnosti Slovfracht, a. s. pre medzinárodné zasielateľstvo a dopravu, B. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiat'tisíc slovenských korún), z ktorej je Krajský súd v Bratislave povinný vyplatiť sumu 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún) a Najvyšší súd Slovenskej republiky sumu 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), a to každý do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Obchodnej spoločnosti Čechofracht, a. s. pro námořní dopravu a mezinárodní zasilatelství, P. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiat'tisíc slovenských korún), z ktorej je Krajský súd v Bratislave povinný vyplatiť sumu 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún) a Najvyšší súd Slovenskej republiky sumu 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), a to každý do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

6. Obchodnej spoločnosti Slovfracht, a. s. pre medzinárodné zasielateľstvo a dopravu, B. a obchodnej spoločnosti Čechofracht, a. s. pro námořní dopravu a mezinárodní zasilatelství, P. p r i z n á v a náhradu trov konania každej v sume

12 662 Sk (slovom dvanásťtisícšesťstošesťdesiatdva slovenských korún), ktoré je Krajský súd v Bratislave povinný vyplatiť advokátovi JUDr. R. H., Advokátska kancelária, B., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 23. septembra 2003 č. k. I. ÚS 166/03-29 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť obchodnej spoločnosti Slovfracht, a. s. pre medzinárodné zasielateľstvo a dopravu, B. a obchodnej spoločnosti Čechofracht, a. s. pro námořní dopravu a mezinárodní zasilatelství, P. (ďalej len „sťažovateľky“), obe zastúpené advokátom JUDr. R. H., Advokátska kancelária, B. (ďalej len „právny zástupca“), ktorou namietajú porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 46 Cb 80/97 a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Obo 322/01. Sťažovateľky okrem vyslovenia porušenia základných práv podľa označených článkov ústavy a Dohovoru žiadali (záverečným návrhom na rozhodnutie z 15. decembra 2003) prikázať krajskému súdu vo veci konať bez zbytočných prietahov, priznať každej sťažovateľke voči krajskému súdu a najvyššiemu súdu zvlášť primerané finančné zadostučinenie vo výške po 100 000 Sk a uložiť im aj povinnosť na náhradu trov právneho zastúpenia (podľa vyúčtovania spolu s daňou z pridanej hodnoty vo výške 33 420 Sk).

2.1 V sťažnosti sťažovateľky uviedli, že (v postavení žalobkýň) podali 18. septembra 1997 „žalobu na ochranu obchodného mena a obchodného tajomstva, z nekalej súťaže a návrh na vydanie predbežného opatrenia“ proti označenej právnickej osobe a fyzickým osobám ako žalovaným v 1. až 10. rade (ďalej len „žalovaní“) a že tento obchodnoprávny spor je vedený na krajskom súde pod sp. zn. 46 Cb 80/97.

Sťažovateľky v sťažnosti ďalej tvrdili, že krajský súd o. i. opätovne nerozhodol o návrhu na vydanie predbežného opatrenia, hoci mu bol spis vrátený na ďalšie konanie uznesením najvyššieho súdu z 25. mája 1998, a tým podľa sťažovateľiek vznikla a stále sa prehĺbuje ich ujma, resp. že krajský súd nezabezpečil účasť žalovaných na súdnych pojednávaniach a nezabezpečil a nevykonával navrhované dôkazy, čím mal podľa sťažovateľiek spôsobiť neúmerne trvanie súdneho konania s následným vznikom škody pre ne.

2.2 Ďalej sa v sťažnosti uviedlo, že v dôsledku odvolania podaného proti uzneseniu krajského súdu z 8. októbra 2001 bol spis krajského súdu predložený 3. decembra 2001 najvyššiemu súdu, ktorý odvtedy o tomto odvolaní koná pod sp. zn. 3 Obo 322/01, a že teda najvyšší súd do dnešného dňa (t. j. v čase podania sťažnosti 6. júna 2003) nerozhodol o opravnom prostriedku, hoci od predloženia spisu uplynulo viac ako 1 rok a 5 mesiacov.

2.3 Napokon sťažovateľky v sťažnosti uviedli, že «súčasný stav celého súdneho konania je po vyše 5 rokoch a 11 pojednávaniach taký, že dôkazy navrhnuté na zabezpečenie súdom sú zo značnej miery zlikvidované, žalovaný v 1. rade, ktorý nekalým konaním „vytuneloval“ aktíva sťažovateľa a zároveň žalobcu v spore vďaka liknavému postupu súdu previedol svoj majetok na iné spoločnosti (čo fakticky znamená nevykonateľnosť súdneho rozhodnutia), nebol vypočutý ani jeden zo žalovaných v spore, a teda súdne konanie je po takmer 6 rokoch de facto v stave, v akom bolo na začiatku (...)».

3. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci listami z 8. augusta a 17. októbra 2003 písomne vyjadrili podpredseda najvyššieho súdu JUDr. J. M. listom z 9. februára 2004, predseda najvyššieho súdu JUDr. M. K. (ďalej len „zástupca najvyššieho súdu“)

a listami z 2. septembra a 12. novembra 2003 a 16. januára 2004 predsedníčka krajského súdu JUDr. M. Š. (ďalej len „zástupkyňa krajského súdu“). Sťažovateľky sa k vyjadreniam zástupcu najvyššieho súdu a zástupkyne krajského súdu písomne vyjadrili podaniami ich právneho zástupcu z 21. októbra a 15. decembra 2003.

4. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práva podľa označených článkov ústavy a Dohovoru. Jej prerokovanie na ústnom pojednávaní - vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou základného práva - ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci (napr. I. ÚS 66/03, I. ÚS 157/02).

II.

Na základe písomných vyjadrení účastníkov konania a ich príloh ústavný súd zistil nasledovný relevantný priebeh a stav konania:

1. Sťažovateľky (v postavení žalobkýň) podali 18. septembra 1997 „žalobu na ochranu obchodného mena a obchodného tajomstva, z nekalej súťaže a návrh na vydanie predbežného opatrenia“ proti žalovaným. Vec je vedená krajským súdom pod sp. zn. 46 Cb 80/97.

2. Krajský súd uznesením z 22. septembra 1997 rozhodol o návrhu na vydanie predbežného opatrenia. Žalovaní 28. októbra 1997 podali odvolanie proti uzneseniu o vydaní predbežného opatrenia, avšak bez odôvodnenia. Krajský súd urgoval doplnenie odvolania s poučením o možnosti zastavenia konania, na čo podaním z 15. decembra 1997 právny zástupca žalovaných odôvodnil odvolanie.

3. Krajský súd 27. januára 1998 vec predložil najvyššiemu súdu na rozhodnutie o podanom odvolaní, ktorý uznesením z 25. mája 1998 sp. zn. 3 Obo 32/98 zrušil napadnuté uznesenie a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. V zrušujúcom rozhodnutí uložil krajskému súdu doplniť dokazovanie. Spis bol krajskému súdu vrátený 10. júla 1998

4. Krajský súd nariadil pojednávanie na 5. november 1998, ktoré bolo odročené z dôvodu ospravedlnenia neúčasti žalovaného v 1. rade a právneho zástupcu žalovaných.

5. Ďalšie pojednávanie nariadené na 3. december 1998 bolo odročené pre neúčasť žalovaných a ich právneho zástupcu.

6. Z rovnakého dôvodu bolo odročené aj pojednávanie určené na 28. január 1999.

7. Pojednávanie nariadené na 11. február 1999 bolo odročené z dôvodu práceneschopnosti predsedu senátu.

8. Pojednávanie nariadené na 25. marec 1999 bolo odročené z dôvodu práceneschopnosti zástupcu žalovaných.

9. Pojednávanie nariadené na 8. jún 1999 bolo odročené z dôvodu, že účastníci predložili nové písomné dôkazy.

10. Pojednávanie nariadené na 6. júl 1999 krajský súd odročil ako dôsledok nepripustenia substitučného zastúpenia na strane žalobcov.

11. Pojednávanie nariadené na 12. október 1999 krajský súd odročil s tým, že uložil sťažovateľkám povinnosť navrhnúť nové dôkazy a žalovaným povinnosť oznámiť, kde sú archivované účtovné doklady spoločnosti.

12. Pojednávanie nariadené na 23. november 1999 bolo odročené z dôvodu neúčasti na pojednávaní právneho zástupcu žalovaných.

13. Pojednávanie nariadené na 21. jún 2000 bolo odročené po tom, ako krajský súd návrh na prerušenie konania, ktorý predložil právny zástupca žalovaných, uznesením zamietol.

14. Proti uzneseniu o zamietnutí návrhu na prerušenie konania podali odvolanie žalovaní bez uvedenia dôvodov. Dôvody odvolania doplnil právny zástupca žalovaných až na urgenciu krajského súdu 3. októbra 2000.

15. Krajský súd 2. októbra 2000 predložil vec najvyššiemu súdu, ktorý napadnuté uznesenie potvrdil 19. decembra 2000 a spis vrátil krajskému súdu 1. februára 2001.

16. Pojednávanie nariadené krajským súdom na 18. jún 2001 bolo odročené z dôvodu predvolania účastníkov konania na strane žalovaných a z dôvodu, že právny zástupca sťažovateľov zabezpečí účasť navrhovaných svedkov.

17. Pojednávanie nariadené na 8. október 2001 bolo odročené z dôvodu, že právny zástupca žalovaných sa ospravedlnil a zároveň ospravedlnil aj neúčasť žalovaných.

18. Dňa 8. októbra 2001 krajský súd uznesením rozhodol o tom, že nesúhlas so späťvzatím žaloby prokuristom je dôvodný.

19. Pojednávanie nariadené na 3. december 2001 bolo odročené z dôvodu odvolania právneho zástupcu žalovaných voči uzneseniu, ktorým súd uznal dôvodným nesúhlas sťažovateľiek so späťvzatím žaloby.

20. Krajský súd vec predložil 3. decembra 2001 najvyššiemu súdu na rozhodnutie o podanom odvolaní. Najvyššiemu súdu vec došla 6. decembra 2001 a bola vedená pod sp. zn. 3 Obo 322/01.

21. Najvyšší súd prejednal vec bez nariadenia pojednávania a uznesením z 12. júna 2003 zrušil uznesenie krajského súdu z 8. októbra 2001 a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Spis bol vrátený krajskému súdu 19. júna 2003.

22. Dňa 23. júna 2003 krajský súd expedoval uznesenie najvyššieho súdu účastníkom konania.

23. Podľa vyjadrenia zástupkyne krajského súdu zo 16. januára 2004 je spis od 6. novembra 2003 na najvyššom súde.

III.

1. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 46 Cb 80/97 a postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Obo 322/01 došlo k porušeniu práva sťažovateľiek zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec (...) prerokovala bez zbytočných prietáhov (...)“, resp. v čl. 6 ods. 1 Dohovoru, podľa ktorého „Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola (...) v primeranej lehote prejednaná (...) súdom (...), ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch (...)“.

2.1 Zástupkyňa krajského súdu vo svojom písomnom vyjadrení z 2. septembra 2003 okrem prehľadu úkonov v konaní (pozri časť II nálezu) uviedla, že z neho „vyplývajú prietahy v konaní o vydanie predbežného opatrenia, o ktorom nebolo rozhodnuté od 10. 7. 1998, kedy sa spis vrátil z Najvyššieho súdu SR po zrušení uznesenia o nariadení predbežného opatrenia a vrátení na ďalšie konanie – až doposiaľ“.

2.2 V ďalších vyjadreniach (z 12. novembra 2003 a 16. januára 2004) sa zástupkyňa krajského súdu pridrжала svojho vyjadrenia z 2. septembra 2003. Vo vyjadrení (z 12. novembra 2003) k tomu dodala: „(...) opätovne konštatujem prietahy v konaní o vydanie predbežného opatrenia a tým aj opodstatnenosť sťažnosti“.

3.1 Zástupca najvyššieho súdu vo vyjadrení (z 8. augusta 2003) okrem osvedčenia, že v dôsledku odvolania bola vec krajského súdu sp. zn. 46 Cb 80/97 predložená najvyššiemu súdu 6. decembra 2001 a po jeho rozhodnutí (uznesení z 12. júna 2003 sp. zn. 3 Obo 322/01) vrátená krajskému súdu 19. júna 2003, uviedol, že „vzhľadom na počet vecí, ktoré jednotlivým senátom obchodného kolégia ročne dôjde, počet vecí, ktoré senáty mesačne vybavujú a ich snahu veci v zásade vybavovať podľa poradia, ako boli Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky predložené, považujeme dobu, za ktorú bola vec vybavená (rozhodnutá), za primeranú“.

3.2 V ďalších vyjadreniach (zo 17. októbra 2003 a 9. februára 2004) zástupca najvyššieho súdu zotrval na svojom vyjadrení z 8. augusta 2003.

4.1 Sťažovateľky prostredníctvom svojho právneho zástupcu v reakcii (z 15. decembra 2003) na vyjadrenia zástupkyne krajského súdu o. i. uviedli, že „prietahy v konaní nenastali len pri vydávaní predbežného opatrenia, ale aj v konaní vo veci samej, kde sa sťažovatelia opakovane obracali aj na konajúci súd, aby zabezpečil navrhované dôkazy svojou donucovacou činnosťou, a tak prispel k hospodárnemu konaniu a naplneniu jeho účelu. (...) Súd konajúci vo veci sa v dôsledku svojho pasívneho postupu v konaní počas päť a pol roka nedostal k riadnemu vykonávaniu všetkých dôkazov, či už navrhnutých, alebo predložených sťažovateľmi, nezabezpečil účasť, ani nevyslúchol účastníkov na strane žalovaných, hoci tak urobiť mohol a mal. Súd nebol schopný za celý tento čas zabezpečiť výsluch žiadnych svedkov (...)“.

4.2 K vyjadreniu zástupcu najvyššieho súdu sťažovateľky o. i. uviedli, že najvyšší súd „nerozhodol v priebehu viac ako jeden a pol roka o opravnom prostriedku proti uzneseniu (...), ktorým súd konštatoval, že nesúhlas žalobcov so späťvzatím návrhu na začatie konania žalobcom v 2. rade je dôvodný, hoci nešlo o skutkovo ani právne zložitú vec, na prejednanie ktorej nebola ani potrebná účasť účastníkov konania. (...) Podľa nášho názoru táto doba rozhodovania o opravnom prostriedku je porušením ústavného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, už aj preto, že v predmetnej veci to bolo už tretie konanie na Najvyššom súde ako odvolacej inštancii.

O predchádzajúcich dvoch odvolaniach proti uzneseniam Krajského súdu Bratislava však rozhodol Najvyšší súd SR od predloženia spisu do jeho vrátenia spolu s rozhodnutím na Krajský súd Bratislava za 6 mesiacov (január – júl 1998), resp. 4 mesiace (október 2000 – január 2001). Najvyšší súd SR vo svojom vyjadrení nijako neodôvodnil disproporciu v čase, ktorý potreboval na rozhodnutie o odvolaní proti namietanému uzneseniu (...)“.

5. Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 Dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98). Účelom týchto základných práv je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu (napr. I. ÚS 41/02).

Judikatúra ústavného súdu a ESLP sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. právo na prerokovanie veci v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitost' veci, správanie účastníka konania a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre s'ťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

6.1 Ústavný súd konštatuje, že predmetom napadnutého občianskeho súdneho konania je ochrana obchodného mena a obchodného tajomstva, nároky z nekalej súťaže a návrh na vydanie predbežného opatrenia proti označenej právnickej osobe. Konanie v danej veci začalo podaním žaloby 18. septembra 1997 a dosiaľ nie je skončené. Trvá teda 6 rokov a 6 mesiacov. Navyše, dosiaľ nebolo právoplatne rozhodnuté ani o návrhu na vydanie predbežného opatrenia.

6.2 Podľa názoru ústavného súdu zistená dĺžka konania pred krajským súdom, ako aj najvyšším súdom nebola závislá od zložitosti veci a ani nebola vyvolaná správaním sťažovateľiek.

6.3 Naopak, rozhodujúcim faktorom pri tejto dĺžke konania sa stal postup (nečinnosť) krajského súdu a najvyššieho súdu. Z judikatúry ústavného súdu síce vyplýva, že nie každý zistený priet'ah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, pokiaľ existujú ústavne relevantné dôvody, ktorými je nečinnosť súdu možné ospravedlniť (pozri napr. rozhodnutie sp. zn. I. ÚS 128/03 z 25. júna 2003 a v ňom cit. predchádzajúcu judikatúru ústavného súdu), avšak ústavný súd v danej veci nezistil ústavne relevantný dôvod na ospravedlnenie nečinnosti krajského súdu a najvyššieho súdu.

Vo vzťahu k nim je možné diferencovane konštatovať:

6.4 Krajský súd v priebehu viac ako šiestich rokov vo veci uskutočnil viacero pojednávanií, avšak dokazovanie na týchto pojednávaniach nevykonal, ale tieto odročoval v zásade len v dôsledku procesných prekážok spôsobovaných žalovanou stranou. Všeobecný súd má povinnosť organizovať svoj procesný postup tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a skončená (§ 100 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku; ďalej len „OSP“) a aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň osoba obrátila so žiadosťou o rozhodnutie. V tomto zmysle všeobecný súd zodpovedá za adekvátne a účelné využitie procesných prostriedkov, ktoré mu zákon na tento účel zveruje (vrátane poriadkových opatrení podľa § 53 OSP), vo vzťahu k tým účastníkom konania, ktorí sa snažia mariť činnosť (procesný postup) súdu. Ústavný súd konštatuje, že krajský súd v období od 5. novembra 1998 do 23. novembra 1999 nariadil deväť pojednávanií, ktoré boli odročené bez toho, aby krajský súd vykonal potrebné zákonné opatrenia voči žalovaným a ich právnemu zástupcovi (pozri body 4 až 6 a 12 časti II nálezu).

Je síce pravda, že vôbec prvý významnejší priet'ah spôsobený krajským súdom možno vidieť až v období od 23. novembra 1999 do 21. júna 2000 v trvaní siedmich

mesiacov (pozri body 12 a 13 časti II nálezu) a že tento by sám osebe nestačil na vyslovenie porušenia práv podľa citovaných článkov ústavy a Dohovoru (pozri napr. II. ÚS 57/01, I. ÚS 46/01, I. ÚS 66/02, I. ÚS 61/03). V spojení s uvedeným odročovaním pojednávania, ku ktorým opakovane došlo aj v nasledujúcom období konania (pozri body 16, 17 a 19 časti II nálezu), tento postup krajského súdu však predĺžil posudzované konanie vo svojom súhrne o vyše dva roky. Krajský súd teda nevyužil všetky zákonné prostriedky na zabezpečenie naplnenia účelu občianskeho súdneho konania; jeho postup sa javí ako nesústreďený a neefektívny.

Napokon ústavný súd konštatuje, že napriek tomu, že najvyšší súd 10. júla 1998 zrušil uznesenie, ktorým vydal predbežné opatrenie, a vrátil mu vec na ďalšie konanie (pozri bod 3 časti II nálezu), dosiaľ krajský súd o návrhu na vydanie predbežného opatrenia opätovne nerozhodol, hoci takýto návrh bol podaný súčasne so žalobou (18. septembra 1997).

Ústavný súd preto dospel k záveru, že zistenú nečinnosť krajského súdu v trvaní najmenej dvoch rokov bolo potrebné v súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu považovať za „zbytočný prierah“ v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy.

6.5 Najvyšší súd vo veci konal ako odvolací súd. Za zbytočné prierahy v konaní v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy možno označiť konanie o odvolaní žalovanej strany proti uzneseniu súdu prvého stupňa (týkajúcom sa procesného postupu), ktoré bolo predložené najvyššiemu súdu 6. decembra 2001. Najvyšší súd totiž o tomto odvolaní rozhodol bez nariadenia pojednávania až 12. júna 2003 (pozri body 20 a 21 časti II nálezu), teda po uplynutí jedného roka a šiestich mesiacov.

6.6 Ústavný súd pri posudzovaní toho, či došlo k porušeniu práv sťažovateľiek na prerokovanie veci bez zbytočných prierahov, resp. v primeranej lehote posudzoval postup súdov, a nie to, či toto právo bolo porušené činnosťou (nečinnosťou) alebo postupom konkrétneho sudcu vybavujúceho danú vec. Preto pri posudzovaní odôvodnenosti sťažnosti nemožno prihliadnuť na to (tak ako sa to uvádza vo vyjadrení najvyššieho súdu), že veci na

najvyššom súde sú vybavované priebežne podľa poradia ich nápadu, a preto bola vec najvyšším súdom vybavená v primeranej lehote. V týchto súvislostiach ústavný súd poukazuje na svoje predchádzajúce rozhodnutia (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 28/01, I. ÚS 50/01, I. ÚS 108/02, I. ÚS 38/03, I. ÚS 145/03), v ktorých konštatoval, že personálne obsadenie súdu a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len čiastočne ospravedlniť vzniknuté prieťahy, a to len v tom prípade, ak sa za tým účelom prijali včas adekvátne opatrenia. Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie vecí – a teda vykonanie spravodlivosti – bez zbytočných prieťahov. I keď nie všetky nástroje na vyriešenie tzv. objektívnych okolností sa nachádzajú v dispozičnej sfére vedenia súdu či konajúceho sudcu, nemožno systémové nedostatky v oblasti výkonu spravodlivosti pripisovať na ťarchu účastníkom súdneho konania a mieru ochrany ich práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. v čl. 6 ods. 1 Dohovoru oslabiť poukázaním na dlhodobu obmedzené personálne kapacity príslušných súdov.

Medzi okolnosťami, ktorými vzniknuté prieťahy vysvetlil zástupca najvyššieho súdu, ústavný súd nezistil žiadnu takú skutočnosť, na ktorú by v súlade s jeho doterajšou judikatúrou bolo možné prihliadnuť (napr. II. ÚS 48/96, I. ÚS 28/01, I. ÚS 108/02). Predsedníčka krajského súdu inak uznala určité prieťahy v konaní pred krajským súdom.

6.7 Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie práva sťažovateľiek na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prerokovanie veci v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1 a 2.

7. V náväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľkám ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 3 prikázal krajskému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prieťahov. Vo vzťahu k najvyššiemu súdu takúto povinnosť neuložil z dôvodu, že po podaní ústavnej sťažnosti bola vec na najvyššom súde rozhodnutá.

8. Ústavný súd môže priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili aj primerané finančné zadosťučinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch (čl. 127 ods. 2 ústavy, § 56 ods. 4 zákona ústavnom súde).

Sťažovateľky požadovali priznať každej sťažovateľke primerané finančné zadosťučinenie vo výške 100 000 Sk.

Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k záveru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prierahov, resp. v primeranej lehote podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 Dohovoru nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľky. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať im aj finančné zadosťučinenie podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na dĺžku konania a všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľiek (pozri body 6.1 až 6.7 tejto časti nálezu) považuje za primerané v sume 50 000 Sk pre každú zo sťažovateľiek.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu. Ústavný súd pritom zohľadnil mieru, akou sa krajský súd a najvyšší súd podieľali na celkovom spôsobení zbytočných prierahov, čo vyjadril vo výroku rozhodnutia v bode 4 a 5.

9. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému z účastníkov, aby úplne alebo sčasti uhradil účastníkovi konania jeho trovy.

Úspešným sťažovateľkám vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom. Ako účelne vynaložené trovy právneho zastúpenia ústavný súd považoval náhradu trov za tri úkony právnych služieb, a to prevzatie a príprava zastupovania, písomné

podanie (sťažnosť) zo 6. júna 2003 a písomné vyjadrenie z 15. decembra 2003. Odmena určená podľa § 13 ods. 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“) z výpočtového základu (§ 1 ods. 3 vyhlášky) 12 811 Sk vo výške 1/3 predstavuje 4 270 Sk za jeden úkon. Takto určenú odmenu vzhľadom na potrebu zníženia základnej sadzby tarifnej odmeny (§ 15 vyhlášky) ústavný súd znížil podľa § 17 ods. 2 vyhlášky o 20% (zastúpenie dvoch sťažovateľov). Odmena za jeden úkon právnej pomoci potom predstavuje 3 416 Sk. Celkové trovy za tri úkony teda bez dane z pridanej hodnoty predstavujú 10 248 Sk a spolu s režijným paušálom ku každému úkonu (128 Sk v zmysle § 19 ods. 3 vyhlášky) sumu 10 632 Sk, po zaokrúhlení (§ 25 vyhlášky) 10 640 Sk, čo spolu s daňou z pridanej hodnoty (19%) predstavuje 12 662 Sk pre každú zo sťažovateľiek. Spolu u oboch sťažovateľiek predstavuje táto náhrada trov sumu 25 324 Sk. Z týchto dôvodov ústavný súd v tejto časti rozhodol tak, ako to je uvedené pod bodom 6 výroku tohto rozhodnutia.

10. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. marca 2004